

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกณฑ์ประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่นำเสนอในบทนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. แนวการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
4. เทคนิคเคลฟาย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ค้ำจุน มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ

ผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน (กรมวิชาการ, 2546) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญคือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ความเป็นคนดีทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะและเจตคติจากการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชา

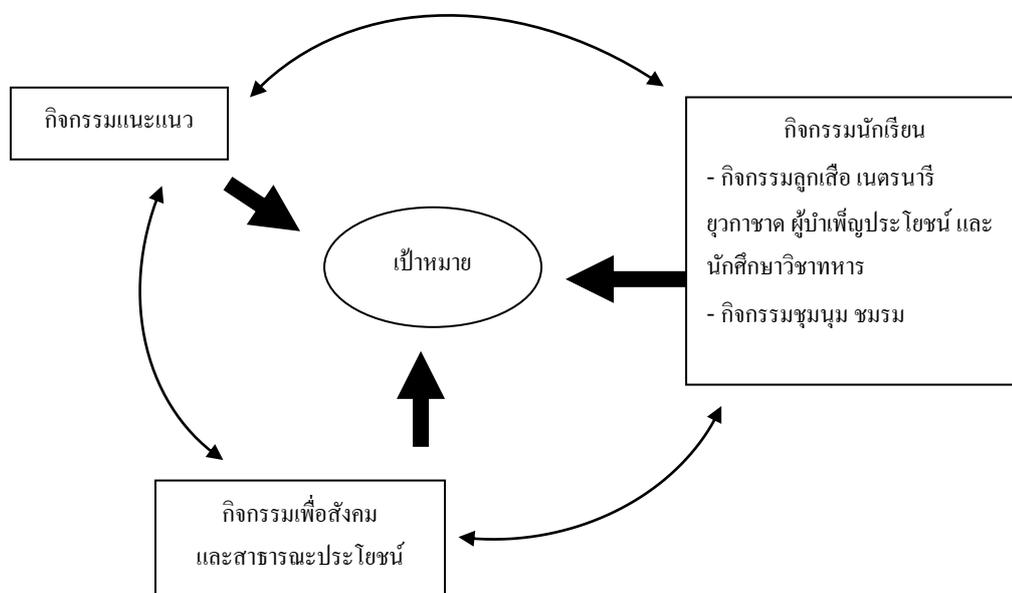
ทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พึง 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมแล้วนำไปสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความสัมพันธ์กันเชื่อมโยงกันดังภาพ

2 แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 หลักการ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมผู้เรียนทุกคน

คน

2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ เหมาะกับวัยและวุฒิภาวะ
3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
4. เป็นกิจกรรมที่ยืดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

2.2 เป้าหมาย

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปพัฒนาตนเองให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อันจะนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ รักษา ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

แนวการจัดกิจกรรม

- สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีแนวการจัดกิจกรรม ดังนี้
1. ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ
 2. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกการทำงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ตลอดจนสะท้อนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน
 3. จัดกิจกรรมอย่างสมดุล 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
 4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยการศึกษาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนอย่างเป็นระบบ เน้นการคิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรม
 5. ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าเน้นการแข่งขันบนพื้นฐานการปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย
 6. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรม

ตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สำหรับกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)	รวม 6 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)	รวม 3 ปี	จำนวน 45 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)	รวม 3 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง

ทั้งนี้การจัดสรรเวลาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ขึ้นกับการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยให้เป็นไปตามโครงสร้างเวลาของหลักสูตร และผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและฝึกปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 3 ลักษณะ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกปีจนจบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

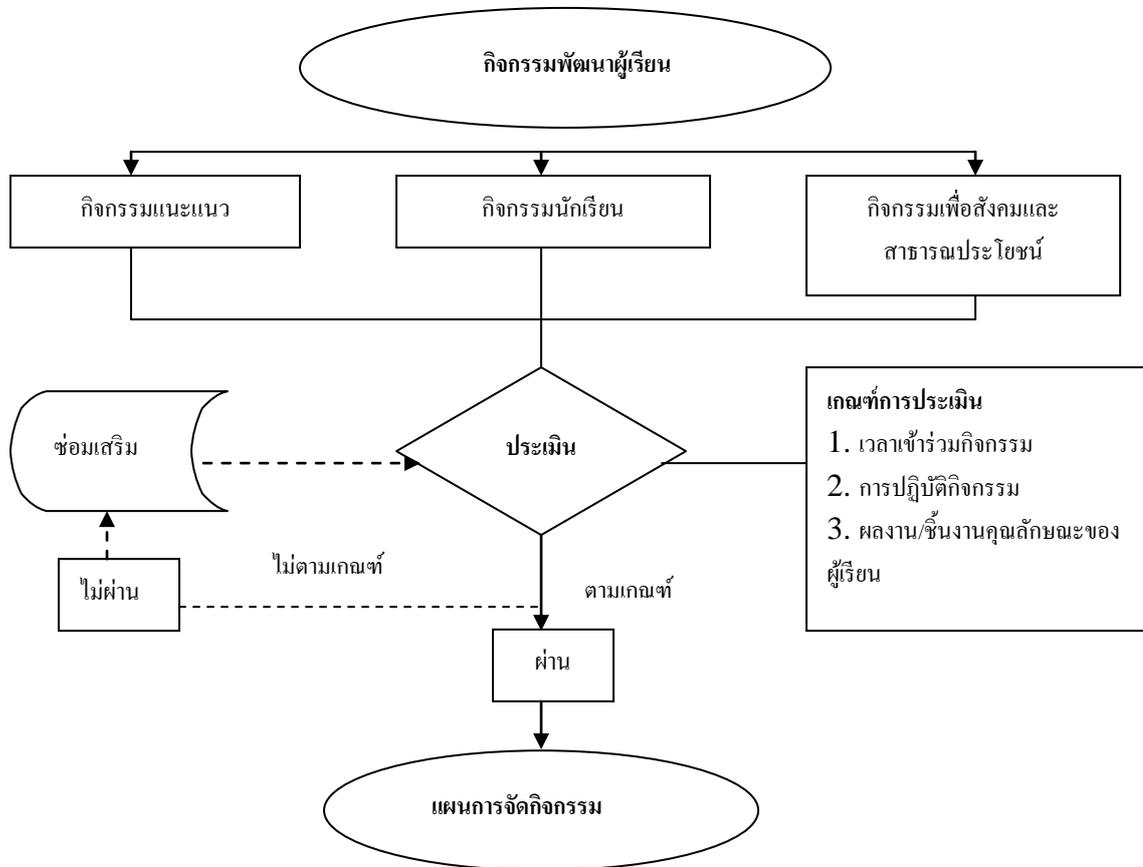
การประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการประเมินโดยผู้เรียนต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

หลักการ

การประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมหรือผลงาน/ชิ้นงาน/คุณสมบัติของผู้เรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาศักยภาพของตน สะท้อนแนวคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมการทำงานกลุ่ม และการมีจิตสาธารณะ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน

แนวทางการประเมิน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการประเมินตามแผนภาพ ดังนี้

สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2 ประการคือ การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม และการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการตัดสิน

1. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรมมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ตรวจสอบเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.2 ประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากการปฏิบัติกิจกรรม และผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดด้วยวิธีที่หลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติกิจกรรม

1.3 ผู้เรียนที่มีเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม มีการปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด เป็นผู้ผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายกิจกรรม และนำผลการประเมินไปบันทึกในระเบียบแสดงผลการเรียนรู้

1.4 ผู้เรียนที่มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์เวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ครูหรือผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการซ่อมเสริมและประเมินจนผ่าน ทั้งนี้ควรดำเนินการให้เสร็จสิ้นในปีการศึกษานั้น ๆ ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัยให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษา

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการตัดสิน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการตัดสินเลื่อนชั้นและจบระดับการศึกษา เป็นการประเมินการผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค เพื่อสรุปผลการผ่านในแต่ละกิจกรรม สรุปผลรวมเพื่อเลื่อนชั้นและประเมินผลรวมในปีสุดท้ายเพื่อการจบแต่ละระดับการศึกษา โดยการกำหนดการดำเนินการดังกล่าวมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

2.1 กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนทุกคนตลอดระดับการศึกษา

2.2 ผู้รับผิดชอบสรุปและตัดสินผลการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด เกณฑ์การจบแต่ละการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดนั้น ผู้เรียนจะต้องผ่านกิจกรรม 3 กิจกรรมสำคัญ ดังนี้

2.2.1 กิจกรรมแนะแนว

2.2.2 กิจกรรมนักเรียน ได้แก่

1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร โดยเลือกเพียง 1 กิจกรรม

2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

2.2.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

2.3 ผู้รับผิดชอบเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ความเห็นชอบ

2.4 ผู้รับผิดชอบเสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาเพื่ออนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านเกณฑ์การจบแต่ละระดับการศึกษา

เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

ผู้เรียนจะต้องได้รับการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนด โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินอย่างเหมาะสม ดังนี้

1. กำหนดคุณภาพหรือเกณฑ์ในการประเมินตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ 2 ระดับ คือ ผ่าน และไม่ผ่าน

2. กำหนดประเด็นการประเมินให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในแต่ละกิจกรรม และกำหนดเกณฑ์การผ่านการประเมิน ดังนี้

2.1 เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินรายกิจกรรม

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.2 เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปี / รายภาค

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีผลการประเมินระดับ “ผ่าน” ในกิจกรรมสำคัญทั้ง 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีผลการประเมินระดับ “ไม่ผ่าน” ในกิจกรรมสำคัญ กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งจาก 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

2.3 เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อจบระดับการศึกษา

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีผลการประเมินระดับ “ผ่าน” ทุกชั้นปีในระดับการศึกษานั้น

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีผลการประเมินระดับ “ไม่ผ่าน” บางชั้นปีในระดับการศึกษานั้น

แนวทางการแก่นักเรียนกรณีไม่ผ่านเกณฑ์

กรณีผู้เรียนไม่ผ่านกิจกรรมให้เป็นที่หน้าที่ของครูหรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมนั้น ๆ ที่จะต้องซ่อมเสริม โดยให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมจนครบตามเวลาที่ขาดหรือปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น แล้วจึงประเมินให้ผ่านกิจกรรมเพื่อบันทึกในระเบียบแสดงผลการเรียน ยกเว้นมีเหตุสุดวิสัยให้รายงานผู้บริหารสถานศึกษาทราบเพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสมเป็นรายกรณี

ข้อเสนอแนะการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยสถานศึกษาควรกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนแต่ละกิจกรรม สำหรับกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามกิจกรรมครบตามโครงสร้างเวลาเรียน
2. ผู้เรียนมีผลการปฏิบัติกิจกรรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยอาจจัดให้ผู้เรียนแสดงผลงาน เพิ่มสะสมงาน หรือจัดนิทรรศการ
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หากสถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอหรือไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย สถานศึกษาอาจจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาสามารถประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้
4. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีองค์ประกอบในการดำเนินการ ดังนี้
 - 4.1 มีครูที่ปรึกษากิจกรรม และมีแผนการดำเนินกิจกรรม
 - 4.2 มีหลักฐาน ชิ้นงาน หรือเพิ่มสะสมงาน
 - 4.3 มีผู้รับรองผลการเข้าร่วมกิจกรรม
 - 4.4 มีรายงานแสดงผลการเข้าร่วมกิจกรรม

บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ตามความเหมาะสม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

1. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา และโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
2. ผู้บริหารชี้แจง ทำความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนเห็นคุณค่าและร่วมมือในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีความทันสมัยในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสถานการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
4. สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรม
5. นิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานที่ประสบผลสำเร็จกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม

1. ศึกษาหลักการ วัตถุประสงค์ ขอบข่าย แนวการจัดกิจกรรม การประเมินผลพัฒนาผู้เรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย
2. ชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้เรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ร่วมกับผู้เรียนออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และเป็นไปตามหลักการ ปรัชญา และแนวการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน
4. ส่งเสริม กระตุ้น และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการจัดทำแผนงาน โครงการ ร่วมปฏิบัติกิจกรรม และการประเมินผล
5. ให้คำปรึกษา ดูแล ติดตาม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการร่วมกิจกรรมให้เป็นไปตามแผน
6. ประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน และซ่อมเสริมกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์พร้อมจัดทำเอกสารหลักฐานการประเมินผล
7. รายงานผลการดำเนินกิจกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วนำผลการจัดกิจกรรมมาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข

8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานที่ประสบความสำเร็จกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของผู้เรียน

1. ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ตนเอง และเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ หรือตามข้อเสนอแนะของสถานศึกษา
2. เข้าร่วมการประชุมเวทีจากครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม
3. ร่วมประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามลักษณะของกิจกรรม
4. ร่วมประชุมจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินงาน และปฏิบัติกิจกรรม ด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ
5. ร่วมประเมินการปฏิบัติกิจกรรมและนำผลมาพัฒนาตนเอง และนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมต่อครูผู้รับผิดชอบ
6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดประสบการณ์ ทบทวน และสะท้อนความรู้สึกละหว่างการปฏิบัติกิจกรรม (After Action Review : AAR) รวมทั้งสร้างเครือข่ายจิตอาสาและขยายผลต่อยอดผู้ความยั่งยืน

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา

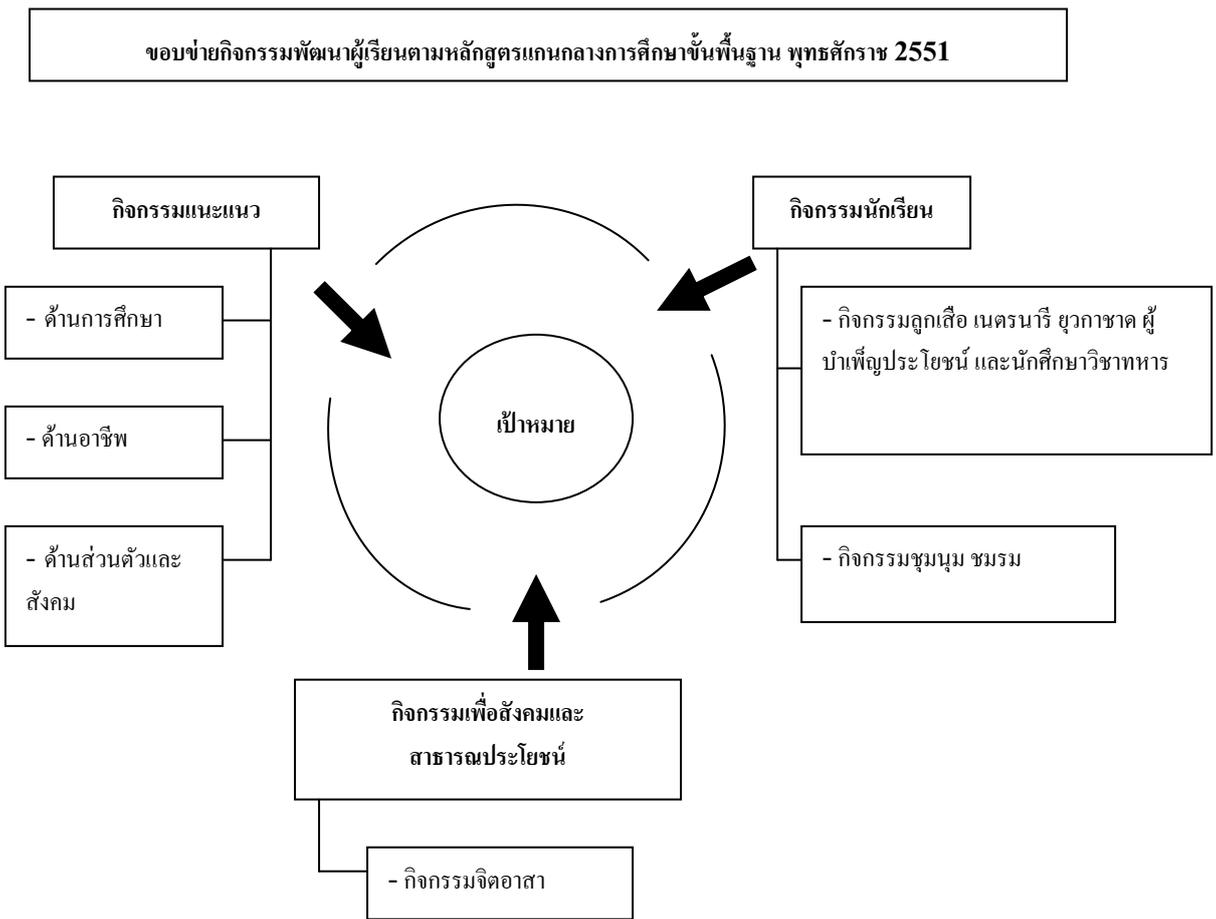
1. ให้ความเห็นชอบและมีส่วนร่วมในการกำหนดวางแผนดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสม

บทบาทของผู้ปกครองและชุมชน

1. มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม และอาสาสมัครกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชน
2. ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียน ให้โอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจตนเองเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกแผนการเรียน การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ
3. ดูแล เอาใจใส่ผู้เรียน และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ป้องกัน และ แก้ไขปัญหาของผู้เรียน
4. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่พึงมาให้แก่ผู้เรียน
5. ร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อติดตามประเมินผลพัฒนาและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยเสนอไว้เป็นระบบเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

3. แนวการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ คือ

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต

3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่างๆดังต่อไปนี้ เช่น

1. บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
2. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

แนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถพัฒนาได้ โดยการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และพฤติกรรมบ่งชี้ที่วิเคราะห์ไว้ไปบูรณาการในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการต่างๆ และกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน โดยบูรณาการลงในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายกิจกรรม โดยมีแนวทางในการพัฒนา จำแนกตามพฤติกรรมบ่งชี้ ในแต่ละตัวบ่งชี้ จำแนกเป็นรายด้าน ดังรายละเอียดในตารางที่

ตารางที่ 2.2 แนวทางพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	พัฒนาโดยบูรณาการในกิจกรรม			
		กลุ่มสาระ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตรประจำวัน
คุณลักษณะที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์					
1.1 เป็นพลเมืองดีของชาติ	1.1.1 ยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง	✓	✓		✓
	1.1.2 ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่พลเมืองดีของชาติ	✓	✓		✓
	1.1.3 มีความสามัคคีปรองดอง	✓	✓	✓	✓
1.2 ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย	1.2.1 เข้าร่วม ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม	✓	✓	✓	✓
	1.2.2 ห่วงแหน ปกป้อง ยกย่อง ความเป็นชาติไทย	✓	✓	✓	✓
1.3 ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา	1.3.1 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ	✓	✓	✓	✓
	1.3.3 เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน	✓	✓	✓	✓
1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	1.4.1 เข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์	✓	✓	✓	✓
	1.4.2 แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์	✓	✓	✓	✓
	1.4.3 แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
คุณลักษณะที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต					
2.1 ประพฤติตรง ตามความเป็น จริงต่อตนเอง ทั้งทางกาย วาจา ใจ	2.1.1 ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง	✓	✓	✓	✓
	2.1.2 ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึง ความถูกต้องละเอียดและเกรง กลัวต่อการกระทำผิด	✓	✓		✓
	2.1.3 ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา	✓	✓		✓
2.2 ประพฤติตรง ตามความเป็น จริงต่อผู้อื่นทั้ง ทางกาย วาจา ใจ	2.2.1 ไม่นำสิ่งของหรือผลงานของ ผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	✓	✓	✓	✓
	2.2.2 ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความ ซื่อตรง	✓	✓		✓
	2.2.3 ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ ถูกต้อง	✓	✓		✓
คุณลักษณะที่ 3 มีวินัย					
3.1 ปฏิบัติตนตามข้อ ตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ครอบครัว โรงเรียนและสังคม	3.1.1 ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบของ ครอบครัว โรงเรียน และ สังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	✓	✓	✓	✓
	3.1.2 ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำ วันและรับผิดชอบในการ ทำงาน	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
คุณลักษณะที่4 ใฝ่เรียนรู้					
4.1 ตั้งใจ เพียร พยายามในการ เรียนและเข้าร่วม กิจกรรม	4.1.1 ตั้งใจเรียน	✓	✓		✓
	4.1.2 เอาใจใส่และมีความเพียร พยายามในการเรียนรู้	✓	✓		✓
	4.1.3 เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ต่าง ๆ	✓	✓	✓	✓
4.2 แสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ ภายในและ ภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่อ อย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็น องค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ได้	4.2.1 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จาก หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียนและเลือกใช้สื่อได้ อย่างเหมาะสม	✓	✓	✓	✓
	4.2.2 บันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็น องค์ความรู้	✓	✓	✓	✓
	4.2.3 แลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการ ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิต ประจำวัน	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
คุณลักษณะที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง					
5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม	5.1.1 ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม	✓	✓	✓	✓
	5.1.2 ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่าและเก็บรักษาดูแลอย่างดี	✓	✓		✓
	5.1.3 ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล	✓	✓		✓
	5.1.4 ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด	✓	✓	✓	✓
5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	5.2.1 วางแผนการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของข้อมูล ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	✓	✓	✓	✓
	5.2.2 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
คุณลักษณะที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน					
6.1 ตั้งใจและ รับผิดชอบ ในหน้าที่การงาน	6.1.1 เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย	✓	✓	✓	✓
	6.1.2 ตั้งใจและรับผิดชอบในการ ทำงานให้สำเร็จ	✓	✓	✓	✓
	6.1.3 ปรับปรุงและพัฒนาการ ทำงานด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓
6.2 ทำงานด้วยความ เพียร พยายาม และอดทนเพื่อ ให้งานสำเร็จตาม เป้าหมาย	6.2.1 ทุ่มทนทำงาน อดทน "ไม่ย่อท้อ" ต่อปัญหาและอุปสรรคในการ ทำงาน	✓	✓	✓	✓
	6.2.2 พยายามแก้ปัญหาและ อุปสรรคในการทำงาน ให้สำเร็จ	✓	✓	✓	✓
	6.2.3 ชื่นชมผลงานด้วยความ ภาคภูมิใจ	✓	✓		✓
คุณลักษณะที่ 7 รักความเป็นไทย					
7.1 ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญู กตเวทิต์	7.1.1 แต่งกายมีมารยาทงดงามแบบ ไทยมีสัมมาคารวะ กตัญญู กตเวทิต์ต่อผู้มีพระคุณ แต่งกาย แบบไทย	✓	✓	✓	✓
	7.1.2 ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณี ศิลปะและ วัฒนธรรมไทย	✓	✓	✓	
	7.1.3 ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่น ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีศิลปะวัฒนธรรมไทย	✓	✓	✓	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่มสาระ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	โครงการ	กิจกรรมประจำวัน
7.2 เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทย ในการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	7.2.1 ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	✓	✓	✓	✓
	7.2.2 ชักชวน แนะนำ ให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทย ที่ถูกต้อง	✓	✓		✓
คุณลักษณะที่ 8 มีจิตสาธารณะ					
8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ	8.1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจ	✓	✓	✓	✓
	8.1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และ กำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ	✓	✓	✓	✓
	8.1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น	✓	✓	✓	✓
8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชน และสังคม	8.2.1 ดูแล รักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ	✓	✓	✓	✓
	8.2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	✓	✓	✓	
	8.2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น	✓	✓	✓	

4. เทคนิคเดลฟาย

เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย เริ่มขึ้นอย่างมีระบบ เมื่อ พ.ศ. 2495 ต่อมาผู้เชี่ยวชาญของบริษัทแรนด์ (RAND) คือ โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และ นอร์แมน แดลคี (Norman Dalkey) ได้เผยแพร่วิธีการนี้ เมื่อ พ.ศ.2505 โดยได้เขียนบทความเรื่อง “ An Experimental Application of the Delphi Method to the Use of Expert.” จึงทำให้เทคนิคเดลฟายแพร่หลายอย่างกว้างขวางและมีผู้นำไปใช้ในวงการต่างๆ มากมาย เช่น วงการธุรกิจ การเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข และด้านอื่นๆ นอกจากนี้เทคนิคเดลฟายจะเป็นเทคนิคการวิจัยและคาดการณ์อนาคตแล้ว เดลฟายยังเป็นเทคนิคการสื่อสารระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้รับข่าวสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน โดยไม่มีการเผชิญหน้ากันโดยตรงเช่นเดียวกับการระดมสมอง (Brain Storming) หรือการประชุมแบบอื่นๆ

ความหมายของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

เทคนิคเดลฟายเป็นเทคนิคที่เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยไม่จำเป็นที่ผู้เชี่ยวชาญต้องเข้าร่วมประชุมแบบเผชิญหน้า ในช่วงประมาณ พ.ศ. 2503 โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และ นอร์แมน ดัลคี (Norman Dalkey) นักวิจัยบริษัทแรนด์ (Rand Corporation) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับการทดลองประยุกต์วิธีการเดลฟายด้วยการใช้ผู้เชี่ยวชาญในปี 2506 บทความดังกล่าวได้รับการตีพิมพ์ก็มีผลทำให้เรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟายกระจายออกไปยังกว้างขวางและได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วทั่วโลก และมีผู้ใช้เทคนิคนี้ในการวิจัยอย่างแพร่หลายเพื่อประโยชน์ในการทำนาย วางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสำคัญ (Linstone and Turoff, 1975 ; Murry and Hammons,1995; สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ 2538; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2535 :) และมีผู้ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟายไว้มากมาย อาทิ

อัลเฟรด รัสป์ จูเนียร์ (Alfred Rasp Jr, 1973 อ้างถึงใน ประยูร ศรีประสาธน์ 2523) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า “ เป็นเทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาตัดสินใจที่มุ่งเพื่อเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจ ที่แต่เดิมที่จำต้องขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่ง”

นิโคลัส เรสเซอร์ (Nicholas Resser อ้างถึงใน ประยูร ศรีประสาธน์ 2523) ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟาย คือ “ โครงการที่จัดทำอย่างละเอียดรอบคอบในการที่จะสอบถามบุคคล(ด้วยแบบสอบถาม) ในเรื่องต่างๆ เพื่อที่จะให้ได้รับข้อมูลและความคิดเห็นกลับมา สำหรับจุดมุ่งหมายของเทคนิคเดลฟายและมุ่งจะรวบรวมการพิจารณาตัดสินใจและสร้างความเป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคตในส่วนที่เกี่ยวกับเวลา ปริมาณ และ / หรือ สภาพการณ์ที่ต้องการจะให้เป็น”

ลินสโตน และทูรอฟ (Linstone and Turoff, 1975) ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า “ เป็นกระบวนการที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อการรวบรวมความคิดเห็น การตัดสินใจต่อประเด็นปัญหาต่างๆ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือพร้อมทั้งมีการให้ข้อสรุปและผลย้อนกลับ(Feed Back) ใ้บุคคลนั้นๆ พิจารณา”

ประยูร ศรีประสาธน์ (2523) กล่าวว่า เทคนิคเดลฟาย คือ “ กระบวนการที่จะเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคน เกี่ยวกับความเป็นไปในอนาคต ในเรื่องเกี่ยวกับเวลา ปริมาณ และ / หรือ สภาพการณ์ที่ต้องจะให้เป็น ทั้งนี้โดยใช้วิธีการเสาะหาความคิดเห็น โดยการใช้แบบสอบถามแทนการเรียกประชุม”

สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ (2528); ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2535) ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า คือ “ กระบวนการที่รวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด โดยไม่ต้องนัดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มาประชุมกัน แต่ใช้การตอบแบบสอบถามแทน ซึ่งเทคนิคนี้จะทำให้สามารถระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในที่ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัด ทั้งยังประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย นอกจากนี้ก็ยังช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลความคิดเห็นของผู้อื่นหรือของเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุม”

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า “ เทคนิคเดลฟาย คือกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือจากความคิดเห็นหรือการตัดสินใจอย่างอิสระจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร โดยมีกรให้ข้อมูลและผลย้อนกลับ (feed back) ใ้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในกลุ่มพิจารณาความเห็นของตน อย่างเป็นอิสระต่อกัน ซ้ำอีกครั้งหรือมากกว่า โดยแต่ละคนได้เห็นความคิดเห็นในภาพรวมของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติ (consensus) หรือสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากที่สุด”

คุณลักษณะของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นอาจนำมาแสดงให้เห็นคุณลักษณะของเทคนิคเดลฟายได้ดังนี้

1. เทคนิคนี้มุ่งเพื่อเสาะหาความคิดเห็นของกลุ่มคนด้วยการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นผู้ที่เข้าร่วมโครงการจึงจำเป็นต้องตอบแบบสอบถามตามที่ผู้ทำการวิจัยได้กำหนดขึ้นในแต่ละขั้นตอน

2. เทคนิคนี้ไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของแต่ละคนมีผลกระทบ หรือมีอิทธิพลต่อการพิจารณาการตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้นผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนจะไม่ทราบว่า มีผู้ใดบ้างที่ได้รับการคัดเลือกเข้าอยู่ในโครงการ และจะไม่ทราบว่าผู้ที่เข้าร่วมโครงการแต่ละคนมีความคิดเห็นในแต่ละข้ออย่างไร ผู้เข้าร่วมโครงการจะรู้เฉพาะคำตอบของตนเองเท่านั้น

3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนตอบแบบสอบถามด้วยการกลั่นกรองอย่างละเอียดรอบคอบและให้คำตอบที่ได้รับมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะแสดงผลความคิดเห็นที่ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นสอดคล้องต้องกันในคำตอบแต่ละข้อของแบบสอบถามที่ตอบไปในครั้งก่อนในรูปแบบสถิติ และผู้ทำการวิจัยจะจัดส่งให้ผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนได้ทราบ ทั้งนี้เพื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะได้พิจารณาตัดสินใจว่าจะคงคำตอบเดิม หรือจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำตอบเดิมประการใดบ้าง ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงคำตอบจากเดิม จะต้องระบุเหตุผลประกอบด้วย

ลักษณะโดยทั่วไปของเทคนิคเดลฟาย

ลักษณะของเทคนิคเดลฟาย จะคล้ายกับการสำรวจ แต่เทคนิคเดลฟายจะส่งคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบหลายรอบเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสพิจารณาคำตอบที่เป็นความคิดเห็นของตนเองอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่จะไม่มีการป้อนข้อมูลย้อนกลับจะใช้การส่งคำตอบเพียงครั้งเดียว (ชนิษฐา วิทยาอนุมาส, 2531) เดลฟายรูปแบบเดิมมีลักษณะเฉพาะ ต่อมามีการปรับปรุงไปบ้าง แต่หลักการและระเบียบวิธีใหญ่ๆ ยังเหมือนเดิม คือการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ อย่างเป็นระบบ โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนคาดการณ์เหตุการณ์ หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แล้วป้อนผลการวิเคราะห์ ซึ่งปกติจะอยู่ในรูปของสถิติต่างๆ กลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน พิจารณาคำตอบเดิมของตนเอง เทียบกับกลุ่ม แล้วทำการคาดการณ์หรือตอบรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดอีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยจะนำคำตอบมาวิเคราะห์ใหม่ แล้วอาจป้อนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้ง โดยปกติกระบวนการทำซ้ำ(Interactive Process) แบบนี้จะดำเนินอยู่ 2 หรือ 3 รอบ จนกว่าจะได้คำตอบที่เป็นฉันทามติหรือ consensus ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จุดมุ่งหมายของการทำซ้ำดังกล่าวก็เพื่อที่จะกรอง (refine) ความเชี่ยวชาญของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั่นเอง (จุลพล พูลภัทรชีวิน, 2529) นอกจากนี้ ประเทือง เพ็ชรรัตน์ (2530) ยังกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของเดลฟายว่า สื่อของการแสดงความคิดเห็นคือ แบบสอบถามหรือรูปแบบอย่างอื่นที่ไม่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาพบกันแต่จะต้องสอบถามหลายรอบ Linstone (1978) กล่าวว่าลักษณะเทคนิคเดลฟายในระยะเริ่มต้น ประกอบด้วย การวางโครงสร้างของข้อมูลการส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลย้อนกลับมา และการไม่เปิดเผยผู้ที่ให้ข้อมูลให้ผู้อื่นทราบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปลักษณะที่สำคัญของเทคนิคเดลฟาย ได้ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่รวมการวิจัยจะไม่ทราบว่า ใครบ้างที่จะมีส่วนออกความเห็น ซึ่งทำให้ความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่มีอิทธิพลกระทบต่อการพิจารณาตัดสินใจของตนทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ
2. สื่อของการแสดงความคิดเห็น คือ แบบสอบถามหรือรูปแบบอื่นที่ไม่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาพบกัน
3. การตอบแบบสอบถามนั้นจะมีการข้ถามหลายรอบ แล้วนำมาวิเคราะห์สรุปให้ผู้เชี่ยวชาญทราบในแต่ละรอบเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสจะถ่วงกรองความคิดเห็นของตนเองอย่างละเอียดรอบคอบ
4. การใช้สถิติวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยทั่วไป จะใช้สถิติเกี่ยวกับการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจาย

กระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

1. ลักษณะของปัญหาที่จะใช้เทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟายเป็นเทคนิคการทำนายที่ได้รับความนิยมอย่างมากในเกือบทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ การอุตสาหกรรม การเมือง การทหาร เศรษฐกิจ การสาธารณสุข การศึกษา และด้านอื่นๆ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529) เพราะเทคนิคเดลฟาย มิได้จำกัดอยู่แค่การวิจัยเชิงอนาคตเท่านั้น มีผู้ได้นำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร บทบาทของบุคลากร การประเมินผล (ดิลก บุญเรืองรอด, 2530) สำหรับในวงการการศึกษา ได้มีการนำเทคนิคเดลฟายมาใช้มากมาย (ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530) เช่น ใช้ในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การคะแนนและวางแผน การสำรวจความต้องการและกำหนดองค์ประกอบ การศึกษา บทบาทและสมรรถภาพบุคลากร การแสวงหาทางเลือกรูปแบบและการตัดสินใจ การประเมินผล โครงการ นอกจากนั้นยังได้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดเกณฑ์ เช่น เกณฑ์การคัดเลือกบุคลากร การวิเคราะห์เกณฑ์เพื่อความเป็นเลิศสำหรับการรับรองวิทยฐานะ

ขนิษฐา วิทยาอนุมาส (2531) กล่าวสรุปถึง ลักษณะของปัญหาที่จะใช้เทคนิคเดลฟายว่าควรเป็นดังนี้

1. เป็นการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
2. เป็นการศึกษาความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ระหว่างเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสิ่งต่างๆ
3. เป็นการศึกษาค่านิยมที่สอดคล้องกัน
4. เป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

5. เป็นการศึกษาเรียนรู้สถานการณ์ปัจจุบัน

2. การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยนี้ ควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในสาขานั้นอย่างแท้จริง มีหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องและเป็นผู้ที่มีความเต็มใจตั้งใจและมั่นใจ สามารถให้ความร่วมมือจนจบกระบวนการ โดยทั่วไปไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าควรมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญเท่าใด บางคนมีความเห็นว่าผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ถึง 10 คนในกลุ่มก็มากเพียงพอแล้ว (ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2531) คิลก บัญเรื่องรอด (2530) เสนอว่าถ้าผู้เชี่ยวชาญเป็นกลุ่มเอกพันธ์ จะใช้ผู้เชี่ยวชาญ 10 – 15 คน แต่ถ้าเป็นกลุ่มหลากหลายจะใช้ผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น ส่วน แมคมิลแลน (Macmillan อ้างถึงใน สุวรรณ เชื้อรัตนพงศ์, 2528) ได้วิจัยพบว่าหากมีผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากกว่า 17 คนขึ้นไปอัตราความคลาดเคลื่อนที่ลดลงจะมีค่าน้อยมาก ความแตกต่างของการลดลงของอัตราความคลาดเคลื่อนเมื่อมีผู้เชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้นจะมีค่าน้อยลง ดังนั้นการใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ซึ่งนำมาใช้เหมาะสมแล้ว จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529) กล่าวว่า โดยปกติจะใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่สิบกว่าคนขึ้นไปอาจถึงเป็นร้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดหมายของการวิจัย ความซับซ้อนของเรื่องที่ศึกษาเวลา และงบประมาณ

3. แบบสอบถาม

แบบสอบถามนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของเทคนิคเดลฟาย โดยทั่วไปๆ ไปมักจะมี 2 ลักษณะ คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิดแบบประมาณค่าสำหรับแบบสอบถามแบบปลายปิด แบบประมาณค่านั้น อาจใช้ 5 ระดับ แบบของลิเคอร์ท (Likert) หรืออาจเป็น 11 ระดับ แบบของเทอร์สโตน (Thurstone) หรือในรูปของการให้เปอร์เซ็นต์ หรือแบบคิวซอร์ท (Q-sort) ก็ได้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้น้ำหนักความสำคัญแต่ละข้อ (ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530) แบบสอบถามที่ใช้ในแต่ละรอบนั้นมีลักษณะดังนี้

1) รอบแรก แบบสอบถามจะเป็นคำถามปลายเปิด มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเก็บรวบรวมความคิดเห็นอย่างกว้างๆ จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ซึ่งอาจใช้วิธีส่งแบบสอบถาม หรือ สัมภาษณ์ หรือ การประชุมทางไกล (tele – conferencing) โดยผ่านระบบสื่อสารทางเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529) บางครั้งผู้วิจัยอาจจะสร้างแบบสอบถามรอบแรกเป็นแบบปลายปิด คล้ายกับแบบสอบถามรอบที่ 2 เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตอบ (ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2531)

2) รอบสอง เป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจากคำถามที่พัฒนามาจากคำตอบในรอบแรกโดยจะนำความคิดเห็นทั้งหมดของผู้เชี่ยวชาญ มาสร้างข้อคำถามประเภทปลายเปิด ในรูปของมาตราส่วนประมาณค่า หรือ การให้เปอร์เซ็นต์ หรือ เรียงลำดับความสำคัญ

3) รอบสาม ผู้วิจัยจะนำคำตอบของแต่ละข้อที่ได้รับจากแบบสอบถาม ในรอบที่สองทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งมักจะหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยใช้ข้อคำถามเหมือนรอบที่สองแต่ได้ระบุค่าสถิติดังกล่าวไว้ในแบบสอบถามด้วย พร้อมทั้งระบุด้วยว่าผู้เชี่ยวชาญคนนั้นมีความเห็นอยู่จุดใดในหรือนอกพิสัย และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนกับกลุ่มและตัดสินใจว่าจะเปลี่ยนคำตอบหรือไม่ หากคำตอบของตนไม่สอดคล้องกับของกลุ่มถ้ายืนยันความคิดเห็นเดิมก็จะถูกขอร้องให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย

โดยทั่วไปแล้ว จะมีการใช้แบบสอบถามถามซ้ำ 3-4 รอบ หรือมากกว่า (ขนิษฐา วิทยาอนุมาศ, 2531) แต่บางกรณีอาจใช้เพียง สองหรือสามรอบเท่านั้น โดยเฉพาะเมื่อแบบสอบถามฉบับแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่เปลี่ยนแปลงมากนักหรือมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อย (คิลก บุญเรืองรอด, 2530 ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530) มีผลงานวิจัยบางเรื่อง เช่น งานวิจัยโครงการมนุษยชาติ 2000 ที่ใช้การประมวลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทุกสาขา โดยการใช้คอมพิวเตอร์ประมวลด้วยวิธีการโต้ตอบ (interactive system) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งจะประมวลผลรวมเข้ากับบุคคลอื่นทันทีแล้วแสดงผลให้ทราบ และพร้อมจะให้ผู้รับแสดงความคิดเห็นของตนได้อีกตามต้องการ

4. ระยะเวลา

ใช้เวลาประมาณ 2 เดือนจึงจะเสร็จสิ้นขบวนการ อย่างไรก็ตาม อาจขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าจะส่งแบบสอบถามแต่ละรอบคืนมาช้าหรือเร็วเพียงใด (สุวรรณา เชื้อรัตนพงศ์, 2528) แต่ไม่ควรทิ้งช่วงนานเกินไปสำหรับแบบสอบถามในแต่ละรอบเพราะผู้เชี่ยวชาญ อาจจะมีลืมคำตอบที่ตอบไปแล้ว ทำให้เสียเวลาในการทบทวน (ขนิษฐา วิทยาอนุมาศ, 2531) โดยเฉลี่ยแล้วจะใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ นับจากการส่งคำถามไปจนกระทั่งได้รับคำตอบกลับมาประมาณ 2-3 เดือน (ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (median) ค่าฐานนิยม (mode) และการวัดการกระจาย ได้แก่ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartilrange) โดยหาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากแบบสอบถามในรอบที่ 2 แล้วแสดงค่าสถิติเหล่านั้น และตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญท่านนั้น ลงในแบบสอบถามรอบที่ 3 สำหรับค่าสถิติแต่ละชนิดสามารถอธิบายได้ ดังนี้

5.1 มัชยฐาน คือ คะแนนตัวที่อยู่ตำแหน่งกลางของกลุ่ม เมื่อจัดเรียงลำดับคะแนนแล้ว ซึ่งถ้าเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตรประมาณค่า 5 สเกล ซึ่งให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 1 หมายถึง เป็นไปได้น้อยที่สุด หรือ เห็นด้วยน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง เป็นไปได้น้อย หรือ เห็นด้วยน้อย
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 4 หมายถึง เป็นไปได้มาก หรือ เห็นด้วยมาก
- 5 หมายถึง เป็นไปได้มากที่สุด หรือ เห็นด้วยมากที่สุด

ค่ามัธยฐานที่หาได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้น้อยที่สุด

หรือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับข้อมูลนั้นมากที่สุด

ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้น้อย

หรือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับข้อมูลนั้น

ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นไปได้

หรือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจในข้อมูลนั้น

ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้มาก

หรือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อมูลนั้นมาก

ค่ามัธยฐานมากกว่า 4.50 ขึ้นไป หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้มากที่สุด

หรือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อมูลนั้นมากที่สุด

5.2 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ คือ ผลต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับ ควอไทล์ที่ 1 (Q3-Q1) ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบ แสดงว่าคำตอบที่วิเคราะห์ได้นั้นมีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่ามาก แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในหัวข้อนั้นๆ แตกต่างกันมาก (ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530) ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของข้อความใด มีค่าตั้งแต่ 1.50 ลงมา แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นมีความสอดคล้องกัน แต่ถ้ามีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อสิ่งนั้นไม่สอดคล้องกัน (กนิษฐา วิทยานูมาส, 2531 และ เศษฐา เทียมเพชร, 2534)

5.3 ฐานนิยม หมายถึง ระดับคะแนนใดที่มีความถี่สูงสุดถือเป็นค่าฐานนิยมข้อความนั้น

ขั้นตอนวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

คิลิก บุญเรืองรอด (2530) ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ไว้ดังนี้

1. ขึ้นกำหนดคำถามซึ่งจะต้องเป็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอนและสามารถวิจัยแก้ปัญหาได้จากการให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆตัดสิน
2. ขึ้นเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยคำนึงถึงความสามารถ ความร่วมมือและจำนวนที่เหมาะสม
3. ขึ้นพัฒนาแบบสอบถาม (1) ซึ่งโดยทั่วไปเป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ แต่ถ้าผู้วิจัย ได้ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆอย่างครอบคลุมครบถ้วนแล้วก็อาจเริ่มต้นที่คำถามปลายปิดก็ได้ แล้วส่งสำรวจครั้งที่ 1
4. ขึ้นวิเคราะห์แบบสอบถามโดยการวิเคราะห์คำตอบที่ได้โดยนำมาจัดประเภทหมวดหมู่
5. ขึ้นพัฒนาแบบสอบถาม (2) ซึ่งกรณีถ้าชุดแรกเป็นแบบปลายเปิดก็นำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยใช้แบบเรียงลำดับ หรือประมาณค่าก็ได้ แล้วส่งสำรวจครั้งที่ 2
6. ขึ้นพัฒนาแบบสอบถาม (3) โดยนำผลการสำรวจครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์แล้วใส่สถิติและคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ลงในแบบสอบถามชุดที่ 3 นี้ด้วย แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบในรอบที่ 3 พร้อมทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงเหตุผลประกอบด้วย กรณีที่ยังยืนยันคำตอบเดิม ซึ่งอยู่นอกค่าพิสัยระหว่างควอไทล์
7. ถ้ายังมีความคิดเห็นแตกต่างกันมาก หรือ มีผู้ตอบนอกพิสัยพอสมควรก็มาถึงขั้นพัฒนาแบบสอบถาม (4),(5) โดยปฏิบัติเหมือน ข้อ 6
8. ขึ้นวิเคราะห์ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ในรอบสุดท้ายซึ่งเป็นค่าตัวแทนคำตอบของกลุ่ม
9. รายงานผลการเขียนรายงาน ให้แสดงค่าสถิติเท่าที่วิเคราะห์ได้ทั้งหมดพร้อมทั้งเหตุผลประกอบด้วย

การพัฒนาเกณฑ์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

วิธีการกำหนดเกณฑ์ซึ่งมีผู้นำไปใช้อย่างได้ผล เช่น การใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อกำหนดเกณฑ์ หรือ การพัฒนาเกณฑ์ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการร่างเกณฑ์แล้วเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปใช้ เพื่อการปรับปรุงเกณฑ์

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531) กล่าวถึง การสร้างเกณฑ์การประเมิน โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย สามารถที่จะทำได้ โดยอาศัยขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างที่ต้องการประเมินว่ามีลักษณะอย่างไร ลักษณะของการประเมินองค์ประกอบของโครงการมีอะไรบ้างและในการประเมินจะให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบใดบ้าง

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ว่าได้กล่าวถึง เกณฑ์ในองค์ประกอบที่จะประเมิน เช่น สภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตอย่างไร พิจารณาว่าสิ่งใดหรือส่วนใดบ้าง ที่สามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินได้ บันทึกรายการเหล่านั้นไว้

3. ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายในการสร้างเกณฑ์เพิ่มเติม เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ โดยดำเนินการตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย

ในการประเมินสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินการสอน ประเมินโครงการประเมินพฤติกรรมนักศึกษาหรือประเมินอะไรก็ตาม การประเมินจะต้องมีการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน โดยการตัดสินคุณค่านี้จะเป็นการนำผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินมีหน้าที่จะต้องหาให้ได้ ไม่ว่าจะวิธีใดก็ตาม (Nevo 1983 :121อ้างอิงใน สรานตา จันทร์เมือง 2543:42) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของเกณฑ์ไว้หลากหลาย ดังนี้

ฉัตรนภา พรหมมา (2528:16) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ไว้ว่า เป็นเครื่องชี้สถานะความเหมาะสมของสิ่งที่ประเมิน หรือสิ่งที่ใช้ตัดสินคุณภาพของผลลัพธ์ที่อยู่ในรูปข้อกำหนดของพฤติกรรมขั้นต่ำที่ยอมรับได้

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2545:95) กล่าวว่า เกณฑ์ หมายถึง ระดับหรือมาตรฐานที่ถือว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

ผดุงชัย ภูพัฒน์ (2544:185) กล่าวว่า เกณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ใช้ตัดสินคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้หรือส่วนประกอบที่อาจแสดงออกมาในรูปของระดับพฤติกรรมที่ยอมรับได้

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า เกณฑ์ หมายถึง สิ่งที่จะแสดงถึงความสำเร็จของสิ่งที่ต้องการประเมิน โดยผู้ประเมินสามารถสรุปอ้างอิงจากสิ่งที่สังเกตได้ตามตัวบ่งชี้ นักประเมินแต่ละคนจะมีวิธีการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้สำหรับการตัดสินคุณค่าสิ่งที่ประเมินแตกต่างกันในด้านมาตรฐานและการตัดสินคุณค่านี้ งานประเมินที่สมบูรณ์ต้องเสนอสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เห็นว่า สิ่งที่กำหนดควรเป็นอย่างไรไว้ครบถ้วน เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้ว่าผู้ทำในเรื่องนั้นๆ ควรเป็นอย่างไรจึงจะดีที่สุด ในปัจจุบันนักประเมินต้องประสบปัญหาในเรื่องการหามาตรฐานมาก ส่วนใหญ่หาจากวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาแล้วนำมาปรับปรุงสิ่งสำคัญในเรื่องนี้ ก็คือ นักประเมินต้องตอบคำถามให้ได้ว่าผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ประเมินได้มีเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ไว้อย่างไรบ้างในการดำเนินการ ผู้ประเมินต้องรวบรวมแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญให้ได้อย่างแม่นยำ และครอบคลุมเท่าที่จะเป็นไปได้ (ผดุงชัย ภูพัฒน์ 2544:186)

การเลือกใช้เกณฑ์การประเมิน จำเป็นต้องพิจารณาถึงลักษณะของเกณฑ์การประเมินที่ดี ซึ่งเกณฑ์การประเมินที่ดีจะประกอบด้วย การทำง่ายและเป็นไปได้ สามารถปรับเปลี่ยนได้ และเป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผดุงชัย 2544:184) เกณฑ์การประเมิน (Evaluative Criteria) เป็นสิ่งที่ใช้สำหรับตัดสินคุณภาพของผลงานผลการกระทำหรือผลการปฏิบัติ เป็นส่วนสำคัญที่ใช้ในการประเมินผล ในการประเมิน สิ่งใดถ้ามีเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเหมาะสม จะทำให้ประเมินได้อย่างง่าย มีประสิทธิภาพช่วยรักษามาตรฐานของผลงาน ผลการกระทำหรือการปฏิบัติ และยังใช้เป็นแนวทางสำหรับดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลในระดับที่พึงปรารถนา เกณฑ์อาจได้มาจากมาตรฐานทางวิชาชีพมาตรฐานการกระทำ หรือระดับความคาดหวังที่พึงประสงค์ของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น มาตรฐานที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญ ความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ ค่านิยมของสังคม เป็นต้น (ศิริชัย กาญจนวาที 2545:95) ดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2540:93) ได้เสนอวิธีกำหนดเกณฑ์หลายวิธีไว้ดังนี้

1. ใช้วัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ เป็นวิธีที่ใช้แนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) โดยพิจารณาว่าสิ่งที่ถูกประเมินบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่
2. ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เป็นวิธีการในการที่จะให้ได้มติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความถูกต้องเชื่อถือได้มากที่สุดวิธีหนึ่ง โดยผู้วิจัยจะสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นหลายคนแสดงความเห็น นำผลมาวิเคราะห์แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญแจ้งให้ทราบ ว่า ในแต่ข้อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเช่นไร (ใช้ค่าเฉลี่ย) ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นตอบเช่นไรและให้พิจารณาตอบอีกครั้งซึ่งอาจตอบเหมือนเดิมหรือเปลี่ยนแปลงจากเดิมก็ได้ กรณีที่ตอบเหมือนเดิมโดยที่มีความเห็นแตกต่าง จากกลุ่มจะต้องให้เหตุผลประกอบด้วย ดำเนินการเช่นนี้อีกไม่เกิน 2 รอบ (รวมเป็นไม่เกิน 3 รอบ) ก็จะได้ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
3. ใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีการนี้สามารถดำเนินการได้หลายลักษณะหลายขั้นตอน ตั้งแต่การให้แนวทาง ข้อคิดเห็นในการพัฒนาเกณฑ์ การกำหนดเกณฑ์ การพิจารณาความเหมาะสมความเที่ยงตรงของเกณฑ์ การนำไปทดลองใช้ปรับปรุง ซึ่งอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องที่จะประเมินและในด้านการวัดและประเมินผลในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอน โดยอาจใช้คณะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม เช่น ในขั้นกำหนดเกณฑ์ใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มหนึ่ง 15 คน ในขั้นการพิจารณาความเหมาะสมความเที่ยงตรงของเกณฑ์ ใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หรือใช้วิธีส่งแบบสอบถามหรือเกณฑ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตอบให้ความเห็นการใช้เทคนิคเดลฟายที่กล่าวไว้ในข้อ 2 จัดได้ว่าเป็นการใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิวิธีหนึ่ง

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัย EDR ซึ่ง เป็นเทคนิคเคลฟายแบบประยุกต์ เนื่องจากเทคนิคเคลฟายที่ใช้กันทั่วไปในประเทศนั้นเป็นเทคนิคเคลฟายแบบเดิมที่มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรก ส่วนแบบสอบถามรอบต่อมา เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า เมื่อนำวิธีการนำเทคนิคเคลฟายแบบเดิมไปสร้างฉันทามติในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าการเก็บข้อมูลในรอบแรกไม่อำนวยความสะดวกด้านวิธีการตอบ รวมถึงใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามมาก ตลอดจนการตอบแบบสอบถามหลายรอบแม้จะเป็นวิธีการที่ดีเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาถ้อยแถลงความคิดเห็นอย่างรอบคอบ แต่วิธีการดังกล่าวทำให้ผู้เชี่ยวชาญรู้สึกถูกรบกวนมากเกินไปและไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ส่งผลให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่น่าเชื่อถือเท่าที่ควร จากปัญหาที่พบว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเคลฟายแบบเดิมในรูปแบบต่างๆหลายลักษณะ และเรียกเทคนิคเคลฟายแบบปรับปรุงนี้ว่า modified Delphi ลักษณะของการปรับปรุงเทคนิคเคลฟายแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์และลักษณะการนำไปใช้ของผู้วิจัย (สุวดี ทวีบุตร 2540:1)

สุวดี ทวีบุตร (2540:1)กล่าวว่าในเทคนิคเคลฟายแบบปรับปรุงต่างๆ ที่ได้รับการพัฒนานั้น วิธีหนึ่งที่นิยมนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือการนำแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่ามาใช้แทนแบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรกและการยุติการวิจัยสิ้นสุดเมื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2 เช่นการนำเทคนิคเคลฟายแบบปรับปรุงรูปแบบดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนกำหนดเนื้อหาสำหรับหลักสูตรเพาะกล้าไม้ของอาชีพเกษตรกรในศตวรรษที่ 21 ของ Flanders (1989) เนื่องจากแบบสอบถามปลายเปิดเป็นแบบสอบถามที่มีวิธีการตอบง่าย สะดวกประหยัดเวลาในการตอบ ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามสูง ซึ่งเป็นข้อดีของแบบสอบถามปลายเปิดที่ควรนำมาใช้เพื่อลดปัญหา ในด้านรูปแบบของแบบสอบถามปลายเปิดที่ต้องใช้เวลาในการตอบมากและส่งผลให้ลดปัญหาด้านการให้ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ ด้านอัตราการตอบกลับแบบสอบถามได้ และจากการนำแบบสอบถามปลายปิดไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเคลฟายในรอบแรก Murry and Hammons (1995) พบว่า ทำให้ประหยัดเวลาและได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญสูง โดยได้รับความร่วมมือคิดเป็นสัดส่วน 32/35 หรือ 91.43%

เพื่อลดปัญหาด้านการปิดกั้นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญให้จำกัดอยู่ภายในกรอบที่ผู้วิจัยกำหนดและด้านข้อมูลที่ได้ไม่หลากหลายเท่าที่ควร ได้มีผู้วิจัยปรับปรุงวิธีการสร้างแบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรกด้วยการรวบรวมแนวคิดที่หลากหลายจากกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้าง

แบบสอบถามปลายปิดมีความหลากหลายและมาจากแนวคิดของกลุ่มบุคคล ซึ่งวิธีการที่ใช้ นั้น เช่น วิธีการเชิงสำรวจ ได้แก่ การสัมภาษณ์ วิธีการใช้กระบวนการกลุ่ม (Group process) เช่น เทคนิค community forum เทคนิค nominal group เทคนิค focus group และเทคนิคการระดมสมอง ซึ่งแต่ละวิธีมีข้อดี และข้อจำกัดแตกต่างกัน

ปัญหาที่ควรวิจัยด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

โดยทั่วไปผู้ทำการวิจัยจะตัดสินใจใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายเมื่อมีปัญหาในการวิจัยดังต่อไปนี้ (สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ 2528; โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2535)

1. ปัญหาที่จะทำการวิจัยไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน แต่สามารถวิจัยปัญหาได้ จากการรวบรวมการตัดสินใจแบบอัตวิสัย (subjective judgments) จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ
2. ปัญหาที่จะทำการวิจัยต้องการความคิดเห็นหลายๆด้าน จากประสบการณ์หรือความรู้ ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ
3. ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ละคนมีผลกระทบ หรือมีอิทธิพลต่อการพิจารณาตัดสินใจปัญหานั้นๆ
4. การพบปะเพื่อนัดประชุมกลุ่มทำได้ไม่สะดวก เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์หรือเสียค่าใช้จ่าย และเวลามากเกินไป
5. เมื่อไม่ต้องการเปิดเผยรายชื่อบุคคลในกลุ่ม เพราะความคิดเห็นของคนในกลุ่มเกี่ยวกับการวิจัยมีความขัดแย้งอย่างมาก

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของคำตอบที่ได้รับจากเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายอย่างสมบูรณ์ได้แก่

- 4.1 เวลา ผู้ทำการวิจัยควรมีเวลามากพอที่จะดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิควิธีนี้ โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 2 เดือนจึงเสร็จสิ้นกระบวนการ อาจช้าหรือเร็วกว่านี้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าจะส่งแบบสอบถามแต่ละรอบกลับคืนซ้ำหรือเร็วเพียงใด (สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ 2528 ; โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2535) การเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละรอบ ผู้วิจัยต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมไม่เร่งรัดหรือเว้นระยะนานเกินไป เพราะการเว้นระยะนานเกินไปอาจทำให้ผู้เชี่ยวชาญลืมหาดความต่อเนื่องทางความคิด เสียเวลาในการทบทวน และเกิดความเบื่อหน่ายได้ (ประยูร ศรีประสาธน์ 2523; สุวดี ทวีบุตร 2540) จำนวนวันที่น้อยที่สุดที่เหมาะสมในการดำเนินการตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ตามที่ให้มีผู้ศึกษาไว้ คือ ช่วง 7 วัน (Navin and Ford, 1976 อ้างถึงใน สุวดี ทวีบุตร 2540) ส่วนการเตือนและการติดตามการตอบกลับแบบสอบถามนั้น กลุ่มที่ได้รับการเตือนและการติดตามทางโทรศัพท์จะมีอัตราการตอบกลับสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเตือน

และการติดตามด้วยการ์ดและไปรษณียบัตร(กอบแก้ว ภูติชนารักษ์ 2537) เนื่องจากสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ตอบได้ด้วยน้ำเสียงการทักทาย และมีทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย (Heberlein and Baumgartner,1978 อ้างถึงใน สุวดี ทวีบุตร 2540)

4.2 ผู้เชี่ยวชาญ เทคนิคเคลฟาย ต้องอาศัยความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถาม ฉะนั้น ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจะต้องขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้ตอบ ว่ามีความรู้ความสามารถเป็นเลิศในสาขานั้นๆ อย่างแท้จริง หรือเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ มีประสบการณ์ในประเด็นที่ศึกษา ให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ ตั้งใจ และยินยอมเสียสละเวลาโดยตลอดงานวิจัย(Murry and Hammons,1995; ประยูร ศรีประสาธน์ 2523; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์ 2528; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2535)

สำหรับจำนวนผู้เชี่ยวชาญถึงแม้จะไม่มีกำหนดตายตัวว่าควรจะใช้จำนวนเท่าใดก็ตามผู้รู้บางท่านกล่าวว่า อย่างน้อยที่สุดในรอบสุดท้ายควรมีถึง 10 คน (Parente and Anderson Parente,1987 อ้างถึงใน Murry and Hammons,1995) และการเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญจะทำให้ผลที่ได้ที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (cocham,1983) ส่วน ชนิตา รัศมีพลเมือง (2531) กล่าวถึงการกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญว่าหากผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ อาจใช้เพียง 10- 15 คน และหากผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นวิวิธพันธ์ อาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมาก แต่จากการศึกษาของ Macmillan (1971 อ้างถึง เกษม บุญอ่อน 2522) พบว่าหากผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมากจนคงที่

4.3 แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริง และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น กระบวนการของเทคนิคเคลฟาย จึงต้องมีการถามซ้ำด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายรอบโดยทั่วไป คือ 3-4 รอบ (Murry and Hammons, 1995; ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535;จุมพล พูลภัทรชีวิน 2535) แบบสอบถามที่ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบนั้นมี 2 ชนิด คือแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า การเก็บรวบรวมข้อมูลรอบแรกใช้แบบสอบถามปลายเปิดส่วนรอบ ต่อๆ มาใช้แบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า (Murry and Hammons, 1995; ประยูร ศรีประสาธน์ 2532; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์ 2528; ขนิษฐา วิทยาอนุมาส 2531; ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535) ลักษณะของแบบสอบถามแต่ละรอบที่ผู้วิจัยควรเอาใจใส่ คือ ข้อความแบบสอบถามต้องชัดเจน สละสลวย ง่ายแก่การอ่าน และผู้ตอบแต่ละคนต้องเข้าใจในคำถามหรือข้อความเดียวกัน (ประยูร ศรีประสาธน์ 2532;ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535)

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแต่ละรอบมีดังนี้

รอบที่ 1 แบบสอบถามในรอบแรกมักเป็นคำถามปลายเปิด มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้คำถามอย่างกว้างๆ บางครั้งผู้วิจัยอาจสร้างเป็นแบบสอบถามปลายเปิดก็ได้ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ กรณีเช่นนี้ผู้วิจัยควรเว้นช่องว่างในส่วนท้ายของคำถาม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามต้องการ (จนิษฐา วิทยานูมาส 2531; ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535)

รอบที่ 2 แบบสอบถามในรอบที่ 2 จะพัฒนามาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบแรก โดยผู้วิจัยจะรวบรวมความคิดเห็นที่ได้ทั้งหมดสังเคราะห์เข้าด้วยกัน ตัดข้อมูลที่ซับซ้อนออก จากนั้นก็จัดสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า ส่งกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อลงมติจัดระดับความสำคัญของแต่ละข้อ หากมีคำถามข้อใดที่ไม่ชัดเจนหรือควรมีการแก้ไขสำนวน ผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้

รอบที่ 3 ผู้วิจัยจะนำคำตอบที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดในรอบที่ 2 มาหาค่ามัธยฐาน (median) ค่าฐานนิยม (mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) เพื่อนำค่าเหล่านี้ใส่เพิ่มไปในแบบสอบถามรอบที่ 3 ที่มีข้อความคงเดิม โดยแสดงค่าที่คำนวณได้ในรูปสัญลักษณ์หรือค่าตัวเลข พร้อมทั้งแสดงคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 ให้เห็นอีกครั้งในแบบสอบถามรอบที่ 3 ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนเองกับกลุ่มว่าจะยังยืนยันในคำตอบเดิมหรือจะปรับเปลี่ยนใหม่ หากคำตอบของคนไม่สอดคล้องกับคำตอบของกลุ่ม และต้องการยืนยันคำตอบเดิมให้แสดงผลประกอบด้วย

รอบที่ 4 ทำตามขั้นตอนเดียวกับรอบที่ 3 แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้งซึ่งโดยทั่วไปมักตัดรอบนี้ออก เพราะความคิดเห็นในรอบที่ 3 และรอบที่ 4 มีความแตกต่างกันน้อยมาก

4.4 ผู้วิจัย ผู้ทำการวิจัยต้องมีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาคำตอบ ให้ความสำคัญกับคำตอบที่ได้รับอย่างเสมอกันทุกข้อ ไม่ว่าผู้ตอบแต่ละคนจะตอบครบทุกข้อหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อมิให้พลาดข้อความหรือเหตุผลที่แท้จริงของเรื่องไป (ประยูร ศรีประสาธน์ 2532; ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535) รวมทั้งต้องวางตัวเป็นกลางไม่มีความลำเอียง หรือนำความคิดเห็นส่วนตัวเข้าร่วมพิจารณาด้วย เพราะอาจส่งผลให้ผลพิจารณาคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องอาศัยความอดทนและใช้มนุษยสัมพันธ์อันดีในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลครบตามต้องการ (จนิษฐา วิทยานูมาส 2531)

4.5 เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาฉันทามติ (Consensus) ที่เหมาะสม สำหรับคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 และ 3 นั้นจะนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ

ค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่าง ฐานนิยมกับมัธยฐาน (Mo-Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q-Q) เพื่อพิจารณา ้นันตามติ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเกณฑ์ที่เหมาะสมในการพิจารณาครั้งนี้ (กาต้ก เต้ะชั้นหมาก 2535 ; นกมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม 2535 ; วิจิต คชชาญ 2536; สุวดี ทวีบุตร 2540 อ้างถึงใน อาทิตยา ดวงมณี 2540)

1) ถ้าข้อความใดมีพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 และค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน ไม่เกิน 1.00 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความนั้นมีความสอดคล้องต้องกันหรือได้รับนันทามติ

2) ถ้าข้อความใดมีพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 และ ผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน เกิน 1.00หรือกลับกัน แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องต้องกันหรือไม่ได้รับนันทามติ

ในด้านของระดับคะแนนนันทามตินั้น ยังไม่ปรากฏข้อตกลงที่ชัดเจนตายตัว แต่ก็ได้มีผู้เสนอถึงระดับที่ควรจะเป็น เช่น Flanders (1989) กำหนดไว้ว่า ข้อความใดจะถือว่าได้รับนันทามติก็ต่อเมื่อข้อความนั้นมีผู้ตอบสนองคล้อยกัน 60% และ Murry and Hammons (1995) กำหนดไว้ว่าข้อความใดจะถือว่าได้รับนันทามติก็ต่อเมื่อข้อความนั้นมีผู้ตอบสนองคล้อยกัน 75 % เป็นต้น

ข้อดี และข้อจำกัดของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

ข้อดีของเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เทคนิคเดลฟายมีข้อดีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้เป็นคำตอบที่น่าเชื่อถือ เพราะเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ อย่างแท้จริง และเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการย้าถามหลายรอบถือเป็นคำตอบที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วอย่างรอบคอบ (Murry and Hammons 1995; สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ 2528; ขนิษฐา วิทยานุมาส 2531; ชนิดา รัชย์พลเมือง 2531; ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535)

2. เป็นเทคนิคในการแลกเปลี่ยนการศึกษาความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญโดยตรง โดยที่เขาไม่รู้ตัว เพราะตามกระบวนการของเทคนิควิธีจะช่วยผสมผสานความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญไปด้วย (จุมพล พูลภัทรชีวิน เทปตลับ อ้างถึงใน อาทิตยา ดวงมณี 2540)

3. ผู้ทำการวิจัยสามารถทราบลำดับความสำคัญของข้อมูล และเหตุผลในการรวบรวมทั้งความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี (ประยูร ศรีประสาธน์ 2532; สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ 2528; ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535)

4. เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดประชุม ทำให้ลดการเสียเวลาของการจัดประชุมลงได้และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการก็ถูกกว่าการจัดประชุม นอกจากนี้คำตอบหรือความคิดเห็นที่

ได้รับก็เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบอย่างแท้จริงและเป็นคำตอบที่อิสระ มีอิทธิพลจากบุคคลภายนอกหรือเสียงส่วนใหญ่

5. เทคนิคเดลฟายนี้สามารถได้รับข้อมูลจากคนจำนวนมาก โดยไม่มีข้อจำกัดโดยเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ และช่วงเวลา มีกลไกการดำเนินงานง่าย ค่าใช้จ่ายต่ำ เป็นการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูง เพราะผู้ตอบจะต้องตอบตามหัวข้อที่กำหนดให้ เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้ไตร่ตรองและปรับปรุงแก้ไขความคิดเห็นของตนด้วย

ข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย ที่ผู้นำไปใช้ควรระวังหลายประการเช่นกัน ดังนี้

1. การกำหนดกรอบให้ผู้เชี่ยวชาญ เป็นการกำหนดกรอบความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้แนวคิดที่ได้ถูกจำกัดอยู่ในกรอบเฉพาะที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเท่านั้น (Phi Delta Kappa, 1984 ; จุมพล พูลภัทรชีวิน 2535)

2. การคัดเลือกและเกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญ ถ้าไม่เหมาะสมจะทำให้ได้ผู้ที่ไม่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องที่ต้องการความคิดเห็นอย่างแท้จริง ทำให้ข้อมูลข่าวสารความน่าเชื่อถือได้ (Phi Delta Kappa, 1984 ; Murry and Hammons 1995; ประยูร ศรีประสาธน์ 2532; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์ 2528; ชนิตา รักษ์พลเมือง 2531; ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์ 2535; จุมพล พูลภัทรชีวิน 2535)

3. ผู้วิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบแต่ละรอบ (ชนิตา รักษ์พลเมือง 2531 ; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2535)

4. การใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามปลายเปิดมากเกินไป และต้องตอบหลายๆรอบเพื่อกลั่นกรองความคิดทำให้ผู้ตอบรับรู้สึกเบื่อหน่ายหรือรู้สึกว่าการตอบมากเกินไป จนอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือในการตอบรอบหลังๆ (Phi Delta Kappa, 1984 ; Murry and Hmmons, 1995 ; ประยูร ศรีประสาธน์ 2523; ชนิตา รักษ์พลเมือง 2531; ใจทิพย์ รัตนพงษ์ 2535)

5. การสูญหายระหว่างทางของการส่งแบบสอบถามหรือการไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบในแต่ละรอบ (ประยูร ศรีประสาธน์ 2523 ; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์ ชนิตา รักษ์พลเมือง 2531; ใจทิพย์ รัตนพงษ์ 2535)

6. ผลการวิจัยเป็นความรู้สึก (intuition) มากกว่าวิทยาศาสตร์ (science) (PhiDelta Kappa, 1984)

สำหรับกรณีที่มีการนำเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายมาใช้ในประเทศไทย ปัญหาที่มักประสบก็คือ การวิจัยนี้ต้องอาศัยการเสียสละเป็นอย่างมากจากผู้เชี่ยวชาญ เพราะต้องตอบแบบสอบถามถึง 4 รอบ โดยเฉพาะรอบที่หนึ่งเป็นคำถามปลายเปิดนั้นนอกจากผู้เชี่ยวชาญต้องคิดและตอบเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งทำให้ผู้เชี่ยวชาญต้องเสียเวลาคิด และเวลาเขียนตอบ เป็นอย่าง

มากแล้วในบางครั้งผู้เชี่ยวชาญมีปัญหาเรื่องการเขียนหนังสือได้ไม่ตรงกับความคิดหรือมีเวลาที่จะอุทิศให้กับการเขียนตอบไม่เพียงพอ สภาพเช่นนี้ทำให้ผู้เชี่ยวชาญไม่ประสงค์ตอบหรืออาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับคลาดเคลื่อน ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยอาจแก้ไขได้ด้วยการสัมภาษณ์และบันทึกเสียง แทนการให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนตอบก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้มากยิ่งขึ้น ส่วนการสอบถามรอบอื่นๆ ภาวะในการเขียนตอบมีน้อยลงก็ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนตอบ เช่นเดิมได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าเงินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีการวิจัยเกี่ยวข้องดังนี้

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ฉัตรนภา พรหมมา (2528) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินภารกิจของภาควิชาคณิตศาสตร์ในวิทยาลัยครู โดยแบ่งวิธีดำเนินการเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นการพัฒนาเกณฑ์ โดยวิเคราะห์งานศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 29 คน เพื่อสร้างแบบสอบถามและใช้วิธีวิจัย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย การตัดสินใจว่าข้อความใดใช่เป็นเกณฑ์ได้พิจารณาจาก คำมัธยฐาน ที่จะต้องมากกว่า หรือเท่ากับ 3.50 จากสเกล 5 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า หรือ เท่ากับ 1.50 ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อเกณฑ์ข้อนั้น สอดคล้องกัน ผลงานวิจัย ทำให้ได้เกณฑ์ประเมินภารกิจ ด้านต่างๆ ของภาควิชาคณิตศาสตร์ 5 ด้าน คือ ด้านการสอนและนิเทศการสอน ด้านการวิจัย และผลิตเอกสาร ด้านการบริการวิชาการและฝึกอบรม ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านการบริหาร ทั่วไป จำนวน 55 ข้อใหญ่ การวิจัยตอนที่ 2 เป็นการทดลองใช้เกณฑ์ กับภาควิชาคณิตศาสตร์ในกลุ่มตัวอย่าง 2 แห่ง โดยใช้วิธีการประเมิน คือ วิธีเปรียบเทียบหาสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างส่วนมาตรฐานหรือเกณฑ์กับส่วนประกอบการ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตลอดจนปัญหาและความต้องการ หลังจากนั้นผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้เกณฑ์ เกี่ยวกับความคลอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของเกณฑ์และนำมาปรับปรุงเกณฑ์ที่สร้างขึ้น

เอนก ศิลปนิลมาลย์ (2530) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาเกณฑ์การประเมินหลักสูตรจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยในการพัฒนาเกณฑ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟายเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ 25 คน แสดงความคิดเห็น 3 รอบ การตัดสินใจว่าข้อความใดใช่เป็นเกณฑ์ได้พิจารณาจาก คำมัธยฐานที่จะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 จากสเกล 5 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อเกณฑ์ข้อนี้ สอดคล้องกัน ผลงานวิจัยทำให้เกณฑ์ประเมินภารกิจ ผลการวิจัยได้เกณฑ์ประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตรโอกาสในการเรียนรู้ สิ่งเร้า สภาพการเรียนรู้การสอน และการประเมินผลจำนวน 116 ข้อ จากนั้นผู้วิจัย ได้นำเกณฑ์ไปหาคุณภาพโดยสอบถามความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของเกณฑ์จากกลุ่มผู้บริหารและครูผู้ใช้หลักสูตรจำนวน 102 คน และนำเกณฑ์ไปหาความตรงของเกณฑ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 กลุ่ม ประเมินหลักสูตรจริยศึกษาในระดับประถมศึกษากลุ่มแรก ใช้เกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มที่ 2 ใช้เกณฑ์การประเมินของตนเอง ปรากฏว่าผลการประเมิน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน การหาความเที่ยงของเกณฑ์ประเมิน ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 22 คน ประเมินหลักสูตรจริยศึกษาผลปรากฏว่า ได้ค่าความเที่ยง 0.73 จากนั้นผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ประเมินที่พัฒนาแล้วไปประเมินหลักสูตรจริยศึกษา ที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คน

เชษฐา เทียมเพชร (2534) ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา กรณีการผลิตรายการวิทยุทัศน์ ตามรูปแบบการประเมิน CIPP Model เพื่อประเมินในด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น การดำเนินการ และผลการฝึกอบรม โดยใช้เทคนิคเดลฟายทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้เชี่ยวชาญ 32 คน จำนวน 2 รอบ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 150 ข้อย่อย เพื่อหาข้อความที่มีความสอดคล้องตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินการฝึกอบรมผลการวิเคราะห์ ทำให้ได้ข้อความที่เป็นเกณฑ์จำนวน 138 ข้อ แยกเป็นเกณฑ์การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม 16 ข้อ ด้านปัจจัยเบื้องต้น 36 ข้อ ด้านการดำเนินการ 24 ข้อ และด้านการประเมินผลการฝึกอบรม จำนวน 62 ข้อ

กิจจา บานชื่น (2539) ได้ทำการพัฒนาเกณฑ์การติดตามผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การผลิตวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษา ตามทฤษฎีการประเมิน โครงการของ โดนัล แอล เคิร์ก แพทริก ศึกษาเฉพาะการติดตามผลการเรียนรู้ พฤติกรรม และผลลัพธ์ที่มีต่อองค์กร โดยใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 22 คน จำนวน 2 รอบ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 89 ข้อ ผลการวิเคราะห์ทำให้ได้ข้อความที่เป็นเกณฑ์จำนวน 65 ข้อ แยกเป็นเกณฑ์การติดตามการเรียนรู้ 40 ข้อ ติดตามพฤติกรรม 19 ข้อ และติดตามผลลัพธ์ที่มีต่อองค์กร 6 ข้อ แล้วจึงนำไปประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์ไปใช้จากผู้บริหารสถาบันการศึกษา ปรากฏว่าผ่านการยอมรับทั้ง 65 ข้อ

บัญชา สำรวรสิน (2540) ได้ทำการพัฒนาเกณฑ์การประเมินโครงการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์แก่ข้าราชการตามมติของคณะรัฐมนตรี ตามทฤษฎีการประเมินโครงการของโดนัล

แอล เคิร์กแพทริก ศึกษาด้านปฏิบัติการ ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านผลที่มีต่อองค์กร โดยใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 24 คน จำนวน 3 รอบ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 116 ข้อ ผลการวิเคราะห์ทำให้ได้ข้อความที่เป็นเกณฑ์ 72 ข้อ แยกเป็นเกณฑ์การประเมินด้านปฏิบัติการ 31 ข้อ ด้านการเรียนรู้จำนวน 22 ข้อ ด้านพฤติกรรมจำนวน 9 ข้อ และด้านผลที่มีต่อองค์กรจำนวน 10 ข้อ แล้วจึงนำไปประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์ไปใช้ ปรากฏว่าผ่านการยอมรับทั้ง 72 ข้อ

ปาน เป็รื่องศิลปรัตน์ (2540) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา และคำนึงถึงความพร้อมในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์งบประมาณและสถานที่ ซึ่งหัวหน้าหมวดกิจกรรมและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนในการกำหนดกิจกรรมของโรงเรียนด้วย โรงเรียนเตรียมบุคลากร การจัดหาเอกสาร และกำหนดบทบาทของบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพร้อมทั้งงบประมาณสำหรับการจัดหาสื่อและดำเนินงานต่าง ๆ จากเงินบำรุงการศึกษา สํารวจสถานที่และจัดตารางการใช้ให้เหมาะสม พร้อมทั้งส่งหัวหน้ากิจกรรมเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศ ใช้วิธีประเมินผลโดยการสังเกตจากการปฏิบัติงาน สอบถามความคิดเห็นและจากเอกสารสรุปรายงาน ที่ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ โรงเรียนประสบปัญหาที่บุคลากรมีคาบสอนมาก ไม่ค่อยเห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม สถานที่คับแคบไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม ขาดงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อ และจัดกิจกรรม ไม่สามารถจัดเวลาสำหรับการนิเทศได้อย่างเหมาะสม นักเรียนไม่รายงานผลการปฏิบัติกิจกรรมให้อาจารย์ทราบ และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมส่งผลการประเมินไม่ตรงตามกำหนดเวลา

สนธิ ศรีธินนธ์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนไม่มีการจัดงานให้นักเรียนทำเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนไม่ได้จัดทำตารางเวลาสำหรับการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ขาดบุคลากรการแนะแนวโดยตรง ความไม่พร้อมของโรงเรียน การขาดคู่มือ เอกสารและแบบทดสอบในการแนะแนว ตลอดจนการที่ครูมีภาระงานล้นมือ

สมชาย บุญญบาล (2541:86-87) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนกลาง ที่จัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจ ซึ่งศึกษาในกิจกรรม 4 ด้าน คือด้านกีฬา ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้าน

บ่าเพื่อประโยชน์ และด้านส่งเสริมวิชาการ พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียนมีความเห็นพ้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจและสนใจแต่วิชาการ จึงไม่สนับสนุนงบประมาณและการปฏิบัติ ส่วนอาจารย์ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกิจกรรมจึงทำให้บทบาทในการปรึกษามีน้อย และสถาบันก็ไม่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ตลอดจนอาจารย์และนักเรียนมีภารกิจด้านการเรียนการสอนมาก ทุกฝ่ายจึงสัมผัสกับกิจกรรมนักเรียนอย่างผิวเผินทำให้มองไม่เห็นปัญหาที่แท้จริง

รัชนี งามวิชา (2542:99) ได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมชมรมตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาโรงเรียนรัตนพนิชยการ พบว่าปัญหาโดยรวมและมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานกิจกรรมของโรงเรียน ดังนี้

1. ด้านการดำเนินการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมชมรมทุกฝ่ายควรได้มีการประชุมเพื่อหาแนวทางในการร่วมกัน ควรมีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่มีปัญหาให้ชัดเจน เช่น เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ตลอดจนต้องมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ นอกจากนี้ควรกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลให้ชัดเจนและควรแจ้งให้นักศึกษาทราบในครั้งแรกในการเข้าชมรม

2. ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง สำหรับปัญหาในชมรมลีลาศและชมรมถ่ายภาพ ซึ่งมีลักษณะของชมรมที่แปลกพิเศษกว่าชมรมอื่น ๆ เนื่องจากต้องการบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษกว่าชมรมอื่น ๆ ทางแก้ไขที่ทำได้คือ ก่อนที่จะมีกิจกรรมชมรม ควรจะได้มีการฝึกอบรมอาจารย์ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถในเรื่องการถ่ายภาพและการลีลาศ โดยใช้ครูในโรงเรียนที่มีความรู้มาอบรมกันเอง นอกจากนี้ควรรับสมัครนักศึกษาที่มีความสามารถเป็นผู้ช่วยอาจารย์ในการสอนสมาชิกทำกิจกรรม จะช่วยแบ่งเบาภาระของอาจารย์ลงได้มาก และนอกจากนี้ชมรมถ่ายภาพที่มีปัญหาต้องพานักศึกษาไปฟังบรรยายตามบริษัทต่าง ๆ อาจให้นักศึกษาฟังบรรยายจากวีดีโอบ้างก็ได้ ในบางครั้ง ส่วนชมรมลีลาศก็สามารถใช้วีดีโอสอนนักศึกษาได้เช่นกัน

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกชมรมต้องใช้ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ตลอดเวลา อุปกรณ์ใดสามารถซ่อมแซมได้ก็ให้คณะกรรมการชมรมช่วยซ่อมแซม ถ้าอุปกรณ์ใดไม่สามารถซ่อมได้หรือมีไม่เพียงพอก็ควรจัดงบประมาณเพื่อจัดซื้อต่อไป และควรมอบหน้าที่ให้คณะกรรมการของแต่ละชมรมคอยดูแลจัดเตรียมอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะในวันที่มีการจัดกิจกรรม สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารชมรมบ่าเพื่อประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชนตามทัศนะของผู้บริหาร พบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ

การส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ ให้มีการเก็บกวาดสิ่งสกปรกบริเวณโรงเรียน ส่วนในทัศนะของครูพบว่าปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ให้มีการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงบริเวณโรงเรียนและชุมชน ข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ ให้มีการเก็บกวาดสิ่งสกปรกบริเวณโรงเรียน

พงพุช หมุดปิ่น (2543:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนควรเก็บข้อมูลนักเรียนทุกคน คณะครูต้องเห็นประโยชน์ของการแนะแนว ครูทุกคนควรเป็นครูแนะแนว และปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน พบว่าขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการแนะแนว ไม่มีการวางแผน ไม่มีการปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง

ฉัตรชัย ต๊ะปิ่นตา (2544:บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ระดับการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 6 ทั้ง 6 ด้าน คือ การศึกษาและการเตรียมการ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การพัฒนาและการปรับปรุง การเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด ส่วนใหญ่การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การดำเนินงานจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานระดับมาก

ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ (2545) การบริหารงานแนะแนวตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมแล้วผู้บริหารและครูแนะแนวรับรู้สภาพการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนทั้ง 10 ด้าน ซึ่งได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การแต่งตั้งบุคลากร การดำเนินงาน การประเมินผลบริการการศึกษา และรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผล ว่าอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก การรับรู้เรื่องปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนโดยภาพรวมแล้วพบว่า ผู้บริหารมีการรับรู้สภาพการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสูงกว่าครูแนะแนวทุกด้าน แต่ครูแนะแนวมีการรับรู้ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสูงกว่าผู้บริหารทุกด้านเช่นกัน

จินตนา รอดเรืองคุณ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของผู้บริหารโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานครพบว่า สภาพการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียนด้านกิจกรรมแนะแนว

ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายการที่ปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และการประชุมชี้แจงบุคลากร จัดให้มีบริการการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ส่งเสริมให้ ครูเข้าร่วมสัมมนา อบรม ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุก บทบาท รายงานที่ปฏิบัติอันดับสูงสุดคือได้แก่ การจัดทำแผนกิจกรรมประจำปีโดยให้ครูมีส่วนร่วม มีการสังเกตการณ์สอน จัดกิจกรรมตามสภาพจริง จัดสรรงบประมาณสำหรับใช้จ่าย กำหนดให้ครูรายงานผลหลังปฏิบัติกิจกรรม ด้านกิจกรรมพัฒนาความถนัดความสนใจ ผู้บริหาร ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกบทบาท รายงานที่ปฏิบัติอันดับสูงสุดได้แก่ กำหนดให้มีการจัดกิจกรรม ที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ ประชุมอบรมครูให้มีความรู้ ทักษะในการจัดกิจกรรม มีการประกาศยกย่องชมเชย ให้กำลังใจครูและนักเรียนที่ทำ คุณประโยชน์ ประสบความสำเร็จในการประกวดหรือแข่งขัน จัดให้มีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ตามสภาพจริง ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ ขาดตัวอย่างการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้ปกครองไม่ตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรม

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดกิจกรรมนักเรียน พอสรุป ได้ว่า งานวิจัยโดยส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาด้านสภาพ ปัญหา และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัด กิจกรรมนักเรียน ผลของการศึกษาปรากฏว่าจะเป็นไปได้ในแนวทางเดียวกันกล่าวคือ กิจกรรม นักเรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียนในหลายด้าน ในด้านการจัดการจะเห็นได้ว่าผู้บริหารยังเป็นผู้ที่ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การวางแผน การเตรียมบุคลากร การกำหนดบทบาทหน้าที่ ปัญหาที่พบได้แก่การขาดแคลนบุคลากร บุคลากรไม่เป็นความสำคัญ ขาดความรู้ความเข้าใจใน การจัดกิจกรรม ไม่มีตัวอย่างการจัดกิจกรรม ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมไม่เหมาะสม นักเรียนไม่ รายงานผลการปฏิบัติให้อาจารย์ทราบ อาจารย์ส่งผลการประเมินไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด นักเรียนยังค้นหาความถนัดของตนเองไม่พบ ยังคงเลือกกิจกรรมเป็นไปตามกลุ่มเพื่อน

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ไฮเดิลและคีซ (Haidle and Keith.1966:142; อ้างอิงมาจากชิระ แทนศิริ.2541:43) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ปกครองส่งนักเรียนเข้าเรียนใน โรงเรียน เอกชน คริสเตียน พบว่าโรงเรียนที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมคือ โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมนักเรียน อย่างดีเยี่ยมเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และมีครูที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างดี

เทเลอร์ (Taylor.1988:102; อ้างอิงมาจากชิระ แทนศิริ. 2541:43) ได้ศึกษาการจัด กิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐจอร์เจียกับโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนที่มีการจัด กิจกรรมนักเรียนในระดับดีเลิศ ผลของการวิจัยการจัดกิจกรรมนักเรียนมีทั้งที่เป็นปัญหาและไม่ เป็นปัญหา ที่ไม่เป็นปัญหาได้แก่ ระบบธุรกิจ การเงิน ปรัชญา จุดมุ่งหมายและการวางแผนจัด

โครงการ ส่วนการจัดกิจกรรมที่มีปัญหาได้แก่ การขาดงบประมาณ การประเมินผล การสนับสนุนด้านการเงินและการฝึกอบรม ผู้วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมนักเรียนที่มีคุณค่าต่อประสบการณ์ของนักเรียนและผู้อบรม แต่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับโครงการและการจัดการ การได้ผู้สนับสนุนไม่ดี อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้บริหารที่ไม่มีเวลาจะจัดเฉพาะกิจกรรมที่ต้องทำ ส่วนกิจกรรมบางอย่างไม่มีเวลาทำ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมในระดับดีเลิศพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แวร์เนอร์ (Wagner.1999:Abstract) ได้วิจัยเรื่องการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การมีทรัพยากรอย่างเพียงพอและการบริหารจัดการที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย รุดหน้าดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ดูฮาน (Doohan อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ แดงใหญ่ 2546:45) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ปัญหาต่าง ๆ และการประเมินผลในการจัดกิจกรรมนักศึกษาในโรงเรียนมัธยม 4 แห่งของรัฐเมน (Maine State) สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาไม่เพียงพอ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความเคร่งครัดของการจัดการเรียนการสอนเป็นผลทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

เพนา เดลเลอร์ (Pena Delores อ้างถึงใน อังศิธร พ่วงแพ 2544: 39) ได้ศึกษาผู้ปกครองชาวเม็กซิกัน พบว่า ครูควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน พบปะผู้ปกครอง บิคามารดาเพื่อร่วมการตัดสินใจ การวางแผน การจัดงบประมาณ หลักสูตร การบริหารงานบุคคล การพัฒนาบุคลากร และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารการตัดสินใจ ผู้บริหารควรมีประชาธิปไตยให้ออกาสกับผู้ปกครองทุกคน

อเมนู เทคา คริสเตียน (Amenu Tekao Cheistian อ้างถึงใน อังศิธร พ่วงแพ 2546:39) ได้ศึกษาทัศนคติของชาวอินเดียนในแคนาดาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จในชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งการจัดการศึกษาก็จะประสบผลสำเร็จ

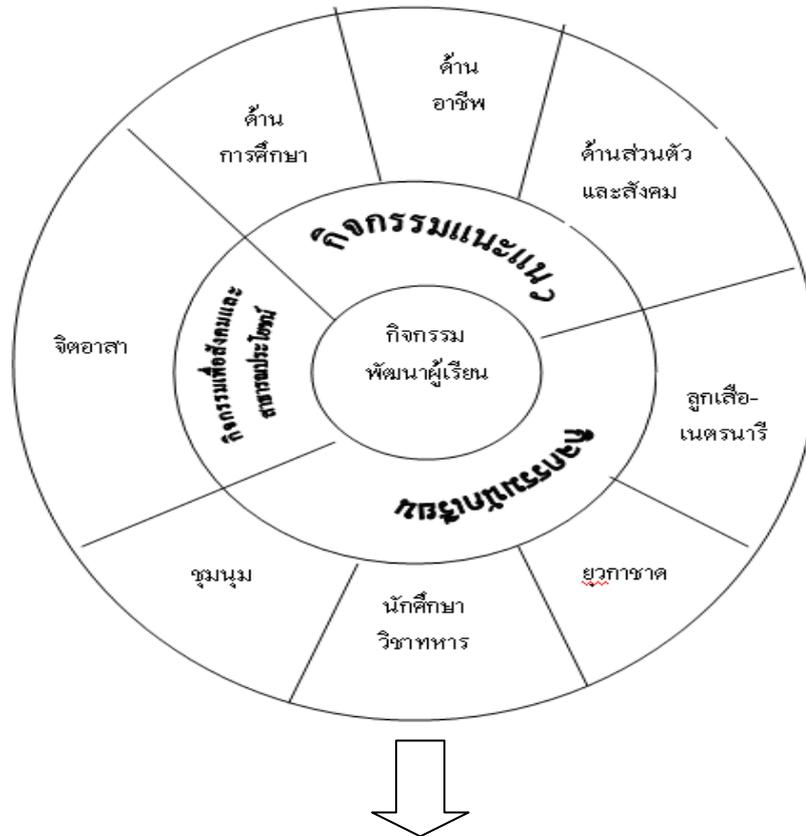
การศึกษางานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรมนักเรียนสรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม ปัญหาในการจัดกิจกรรม ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม พบว่าการจัดกิจกรรมมีคุณค่าต่อประสบการณ์ของนักเรียน ถ้ามีผู้สนับสนุนที่ดี ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยม

โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างดีและเหมาะสมกับวัย ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า งานวิจัยที่ได้ศึกษามาส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาด้านสภาพและปัญหาของการจัดกิจกรรมนักเรียน ผลที่ปรากฏมีทิศทางเดียวกัน ทำให้ผู้วิจัยพอจะสรุปเป็นแนวทางในการวิจัยได้ว่า สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนงาน การกำหนดนโยบาย การปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

6. กรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากการศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเกณฑ์ประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้นำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	2. ซื่อสัตย์สุจริต	3. มีวินัย	4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง	6. มุ่งมั่นในการทำงาน	7. รักความเป็นไทย	8. มีจิตสาธารณะ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยมีผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยสามารถนำเสนอตามกรอบความคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน